

Dkt. Jeffrey Hudon, Akiolojia ya Kibiblia, Kipindi cha 24, Akiolojia na Hati za Bahari ya Chumvi, Sehemu ya 2

© 2024 Jeffrey Hudon na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Jeffrey Hudon katika mafundisho yake kuhusu akiolojia ya kibiblia. Huu ni kipindi cha 24, Akiolojia na Hati za Bahari ya Chumvi, Sehemu ya 2.

Sawa. Nina hapa kwenye PowerPoint hii, picha nzuri ya angani ya eneo la Khirbet Qumran baada ya kuchimbwa na kurejeshwa kwa sehemu. Na tutaangalia hili na kusema maneno machache tu. Huu, tena, ni barabara, barabara ya kisasa inayoelekea chini kando ya ufuo wa Magharibi wa Bahari ya Chumvi na mteremko hadi Bonde la Ekari juu ya eneo hilo.

Na kisha Bonde la Qumran linashuka upande huu hapa kupitia bonde hili na kutoka. Na hapa ndipo, tena, Waesene au jumuiya ya Kitabu cha Bahari ya Chumvi walijenga mabwawa ili kukamata maji na kisha kuyaleta kupitia mfereji wa maji hadi kwenye magari mbalimbali katika eneo hilo. Na, bila shaka, hayo yalitumika.

Kuna ukuta mrefu hapa ambao ulichimbwa, na sina uhakika kama waliwahi kubaini sababu ya hilo. Tena, Kusini kuna eneo la Ein Feshkha, ambalo ni chemchemi, na kulikuwa na shughuli na miundo mingine hapo kwa wakati mmoja. Angalia pia kwamba kona hii ya jengo hilo ni mnara, na ni hoja yangu kwamba mnara huu, kwa sababu ya umbo na mtindo wake, huenda haukujengwa wakati wa kipindi cha Hekalu la Pili au tuseme na jumuiya ya Waesene au Wafu wa Bahari ya Chumvi, lakini unaweza kuwa wa zamani zaidi na una tarehe ya kipindi cha Agano la Kale.

Hapa kuna mchoro au ujenzi upya wa eneo hilo na msanii. Tena, mnara na majengo na vyumba mbalimbali vya eneo hilo vilitumika kama jumuiya ya kidini wakati wa karne ya kwanza KK na karne ya kwanza BK. Tena, ukiangalia kusini tena, unaweza kuona Uwanda wa Bahari ya Chumvi hapa na ufuo wa Bahari ya Chumvi.

Tena, zamani, hata katika nyakati za kisasa, Bahari ya Chumvi ingekuwa karibu zaidi, lakini kwa sababu ya kupungua kwa kiwango cha maji cha Bahari ya Chumvi, inaendelea kupungua. Tena, hizi ni vyumba vya kibinafsi, na vimetafsiriwa kwa njia mbalimbali na wachimbaji na wale ambao wamechunguza eneo hilo kwa hivyo. Hapa kuna moja ya mifereji ya maji, tena, ikileta maji kutoka kwa maji yaliyokamatwa nyuma ya mabwawa chini ya genge hapa chini hadi kwenye mabwawa mbalimbali, mabwawa ya kuogelea, na mikveot, moja ambayo iko hapa.

Unaweza kuona ngazi zikishuka, na hizo, bila shaka, ni bafu za kitamaduni au ubatizo ambazo jamii ilitumia kujitakasa kiibada. Picha nyingine hapa ya mikveh na unaweza

kuona baadhi ya plasta kwenye kuta ambazo zimesalia. Sasa, kumekuwa na mabishano na mjadala mwingi kuhusu jinsi ya kutambua eneo hilo.

Imejadiliwa kama itafaa matumizi mbalimbali na hivyo wasomi tofauti wanaiamini kwa njia tofauti. Swali la kwanza ni, je, Khirbet Qumran inahusiana au inahusiana na hati zilizopatikana katika mapango ya karibu? Hilo pia limejadiliwa. Kwa kweli, msomi mmoja wa Israeli alikuwa amesema kwamba jamii ya Essene, ambayo imetajwa na mwanahistoria wa Kirumi, kwa kweli haikuishi Qumran kabisa bali iliishi kusini mwa Engedi kwa sababu chanzo cha Kirumi kinasema kwamba jamii hiyo iliishi juu ya Engedi.

Alitafsiri hilo kama mwinuko badala ya upande wa kaskazini, lakini hilo halijakubaliwa sana. Kuna miunganisho mingi sana, naamini, kati ya eneo hili na mapango kiasi cha kulipuuza, bila kuacha uhusiano wowote na mapango na hati za kukunja. Ninaamini hayo mawili yana uhusiano mzuri sana.

Zilitumiwa wakati huo huo. Hati nyingi zilizozikwa kwenye mapango hayo ziko karibu na jamii ya Qumran au Kirbe. Mitungi ya vyungu iliyopatikana kwenye mapango hayo inafanana tena na mitungi ya vyungu iliyopatikana Qumran.

Labda si ushahidi thabiti kama huo, lakini kuna ushahidi wa shughuli za waandishi, utengenezaji wa vyombo vya udongo, na maisha ya pamoja huko Qumran, hasa, nadhani, muhimu kama aen mikveot au bafu za kitamaduni. Kumekuwa na vijiti vya wino, ambavyo tutaviona katika slaidi ijayo, lakini mapema zaidi, wasomi walipendekeza kwamba walikuwa wamepata meza na viti, na hivyo havionekani kutumika kwa kuandika au kunakili maandishi. Pliny Mzee anataja tena kwamba jamii ya Essene iliishi kando ya ufuo wa Bahari ya Chumvi.

Hiki ndicho tena kile ambacho msomi mmoja wa Israeli alikitambua hapo juu ya Qumran katika seli ndogo au mapango badala ya Qumran. Hatimaye, fasihi ya madhehebu miongoni mwa hati miliki kwa ujumla inafaa kile tunachokijua kuhusu Waesene, kwa hivyo kuunganisha mwanahistoria huyo wa Kirumi na kauli yake na jamii ya Qumran kunaonekana kuwa sawa. Wasomi wengine walipendekeza kwamba Qumran ilikuwa aina ya jumba la kifahari, na hapa una ushahidi wa misingi mizuri ya nguzo ambayo inaonekana haifai katika jamii ya urembo ya watawa, lakini hata hivyo, hiyo hapo.

Hawa wawili walikuwa wakifanya kazi kwenye ripoti ya mwisho ya uchimbaji kwa muda kabla hawajabadilishwa au kuacha kazi hiyo, lakini kuna ushahidi fulani wa fanicha za aina ya kifahari na usanifu kama vile besi hizi za nguzo. Kwa hivyo hilo pia ni jambo la kuzingatia, ingawa sidhani kama watu wengi wanaunga mkono hilo pia. Qumran ni ngome au caravanserai.

Hii imependekezwa na msomi wa Chuo Kikuu cha Chicago Norman Golbe, na tena, una mnara huu hapa, na huu umejengwa upya tena na Glacis. Sehemu iliyobaki ya makazi haonekani kujengwa kwa madhumuni ya kujilinda. Sasa, mtu anaweza kutazama mnara huo na kusema kwamba huo ulikuwa aina fulani ya shaka au kuweka au hoja kali ambayo jamii ingeweza kukimbilia ikiwa kuna tishio, lakini tena, kuna ushahidi mwingine hapo ambao hauonekani kuendana na aina hiyo ya wazo la ngome au aina yoyote ya kusudi la kijeshi kwa eneo hilo.

Zaidi ya hayo, wakati wa kipindi cha Agano Jipya, eneo la Qumran halikuwa eneo muhimu kimkakati, zaidi ya ukweli kwamba lilikuwa karibu na barabara iliyopitia ufukweni mwa Bahari ya Chumvi. Hata hivyo, katika kipindi cha Agano la Kale, mara nyingi hili lingetumika kama kituo cha mpaka wa ufalme wa Yuda katika miaka yake ya mwisho. Katika karne ya 7 na mwanzoni mwa karne ya 6, mpaka wa Yuda ulikuwa kando ya Bonde la Yordani kando ya Bahari ya Chumvi na kaskazini.

Baadaye au mapema zaidi, hiyo haikuwa lazima iwe mpaka, lakini wakati huu, ilikuwa hivyo, kwa hivyo hii ingeweza kuwa ilikaliwa wakati huo, wakati wa utawala wa kifalme, kama kituo cha mpaka au usakinishaji wa kijeshi. Ukosefu wa hati za kukunja na vipande vya hati za kukunja kwenye eneo hilo unatarajiwa. Hata hivyo, vijikaratasi kadhaa vya wino vinathibitisha shughuli za uandishi zaidi ya ile ya kituo cha kijeshi cha ngome. Qumran ilikuwa na makaburi kidogo upande wa mashariki, na vilima 1,200 vya makaburi vilitambuliwa, na kadhaa vilichimbwa, lakini haya hayakuwa majeruhi wa vita.

Inaonekana walikufa kwa amani kutokana na makaburi ambayo yamekuwa, miili ambayo imesomwa na kuangaliwa. Kwa hivyo ndio, kuna matatizo na tafsiri hii pia. DeVos, alipochimba Qumran, alitambua kile alichokiita scriptorium au kituo cha hati kwa ajili ya utengenezaji wa hati, na hii ni ujenzi mpya wake hapa.

Tena, meza na vifuniko hivi vya meza vilitumika, sehemu zake zikitambuliwa na kuchimbwa; inajadiliwa kama hizo zilitumika katika suala hilo. Muhimu zaidi, hata hivyo, zilikuwa vizibo hivi vya wino, na baadhi ya hivi vilitoka tena kwenye soko la vitu vya kale. Ni vya shaba hapa; vingine vilikuwa vya kauri, na hakika hiyo ni ugunduzi muhimu unaohusiana na eneo hilo na hati za kukunja.

Kwa hivyo, kwa bahati mbaya, tena, hizo hazikupatikana mahali fulani, lakini zilitoka mahali hapo. Kulikuwa na msisimko mwingi wakati kifuko cha karatasi kilipatikana, si kitabu cha kukunjwa, bali kifuko cha karatasi kilichopatikana mahali hapo na James Strange, mwanaakiolojia kutoka Florida, na kilisomwa na Frank Moore Cross na Esther Eshel na kwa kushangaza, usomaji huu ulipingwa na Ada Yardeni, mwandishi mwingine wa maandishi wa Israeli, lakini ukiangalia zaidi, hati hiyo hailingani kabisa na mikono ya maandishi wenye ujuzi tunayoiona kwenye hati. Kwa hivyo tena, kwa bahati mbaya, hakuna taarifa nyingi sana ambazo zinaweza kupatikana kutoka kwa hii, ingawa ni ugunduzi muhimu.

Nilitaja hapo awali kwamba wakati Deveaux na timu yake walipokuwa wakichimba eneo la Khirbet Qumran, waliwaomba msaada wa Bedouin wa eneo hilo ili kusaidia katika uchimbaji ili kufanya kazi ya mikono, na kwa hivyo wakati Deveaux na timu yake wangeendesha gari kurudi Yerusalemu jioni, Bedouin walibadilika tu kuwa zamu ya swing na zamu ya makaburi na wakaanza kuchimba mapango kando ya mtaro nyuma ya eneo hilo. Maarufu zaidi kati ya haya yalikuwa pango namba nne, ambapo tungesema pango mama liligunduliwa. Hati nyingi za kukunjwa zilitupwa katika pango la nne, inaonekana kwa njia isiyo ya kawaida, haraka kabla hatujadhani Warumi waliingia au kukaribia eneo hilo.

Na haikuwa hadi pango lilipochimbwa kwa 90% kinyume cha sheria, isivyofaa, ndipo wafanyakazi au Deveaux na wafanyakazi wake waligundua kilichokuwa kikiendelea, na kwa hivyo waliweza tu kuchimba viwango vya chini kabisa vya pango. Hata hivyo, walipata vitu vya thamani. Vitabu vingi tena vilikuwa katika umbo baya, vipande vipande vikiwa na kinyesi cha popo na mkojo juu yake pamoja na vumbi la miaka 2,000.

Dari ya pango iliendelea kubomoka na kwa hivyo kulikuwa na viwango mbalimbali vya uchafu juu ya hati. Lakini tena, hii ilikuwa ni orodha mama ya mapango ya hati kutoka kwa jamii. Hatimaye, tunafika kwenye Hati za Bahari ya Chumvi na hati inayoitwa Nash Papyrus.

Hili liligunduliwa miongo kadhaa kabla ya Hati za Bahari ya Chumvi katika Fayum ya Misri. Ni ubomoko wa kinamasi upande wa magharibi wa Bonde la Nile, uliunganishwa na Nile kwa mfereji unaoitwa Bar Yosef. Kuna uhusiano wa kuvutia na Yusufu wa Biblia.

Naam, jina hilo ni la baadaye sana, kwa hivyo siwezi kuhusisha hilo. Lakini liligunduliwa mwaka wa 1893, na ni aina fupi ya Dekalojia na Shema. Albright aliandika haya na kuyachapisha mwaka wa 1937.

Aliweka tarehe hii kutoka kwa maandishi, herufi, na uandishi, kuanzia yapata mwaka 150 hadi 100 KK. Hadi ugunduzi wa Hati za Bahari ya Chumvi, hii ilizingatiwa kuwa maandishi ya zamani zaidi ya kibiblia. Maandishi haya yalikuwa muhimu sana kwa sababu yalitumika kulinganisha na maandishi ya Hati za Bahari ya Chumvi.

Bila shaka, kazi nyingi juu ya hili ilifanywa na Frank Moore Cross. Waliweza, kwa kiasi fulani kwa msingi wa Nash Papyrus hii ya awali, kutambua tarehe ya maandishi haya ya Hati ya Bahari ya Chumvi, ambayo yangekuwa ya kisasa na Nash Papyrus au labda hata mapema zaidi. Asante sana.

Huyu ni Dkt. Jeffrey Hudon katika mafundisho yake kuhusu akiolojia ya kibiblia. Huu ni kipindi cha 24, Akiolojia na Hati za Bahari ya Chumvi, Sehemu ya 2.